

Latvijas Republikas tiesībsargs

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010, tālr.: 67686768, e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv, www.tiesibsargs.lv

Rīgā

Datums skatāms laika zīmogā Nr. 1-5/176

Uz 29.07.2021 02-01.7/191e

Centrālā vēlēšanu komisija
cvk@cvk.lv

Par viedokļa sniegšanu

Latvijas Republikas tiesībsargs ir saņēmis Centrālās vēlēšanu komisijas vēstuli, kurā komisija lūdz sniegt viedokli, vai Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 78.panta izpratnē likumprojekts “Grozījumi Latvijas Republikas Satversmē” (turpmāk – likumprojekts) pēc formas vai satura ir pilnīgi izstrādāts.

Centrālajā vēlēšanu komisijā, ar nolūku vākt vēlētāju parakstus, lai ierosinātu tautas nobalsošanu, ir iesniegts likumprojekts “Grozījumi Latvijas Republikas Satversmē”, kas paredz izteikt 111.pantu šādā redakcijā:

*“111. Valsts aizsargā cilvēku veselību un garantē ikvienam medicīniskās palīdzības minimumu. **Piespiedu vakcinācija ir aizliegta. Ierobežojumu noteikšana nevakcinētajiem ir aizliegta.**”*

Likuma “Par tautas nobalsošanu, likumu ierosināšanu un Eiropas pilsoņu iniciatīvu” 23.panta piektā daļa noteic, ka Centrālā vēlēšanu komisija atsaka likumprojekta vai Satversmes grozījumu projekta reģistrāciju, ja:

- 1) iniciatīvas grupa neatbilst šā panta otrās daļas prasībām;
- 2) likumprojekts vai Satversmes grozījumu projekts pēc formas vai satura nav pilnībā izstrādāts.

Atbilstoši Centrālās vēlēšanu komisijas izteiktajam lūgumam, tiesībsargs par izstrādātā Satversmes grozījumu projekta atbilstību Satversmes 78.pantā iekļautajam kritērijam – pilnīgi izstrādāts projekts – sniedz sekojošu viedokli.

[1] Satversmes 78.pants noteic: *“Ne mazāk kā vienai desmitai daļai vēlētāju ir tiesība iesniegt Valsts Prezidentam pilnīgi izstrādātu Satversmes grozījumu projektu vai likuma projektu, kuru Prezidents nodod Saeimai. Ja Saeima to nepieņem bez pārgrozījumiem pēc satura, tad tas ir nododams tautas nobalsošanai.”*

Satversmes 78.pants garantē noteiktam pilsoņu kopumam – ne mazāk kā vienai desmitajai daļai vēlētāju – tiesības iesniegt Satversmes grozījumu projektu.

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka, lai noskaidrotu, kas uzskatāms par pilnīgi izstrādātu likumprojektu vai Satversmes grozījumu projektu no formas viedokļa, likumprojekta iesniedzējs var vadīties no likumprojektu noformēšanai izvirzītajām

prasībām. Savukārt noskaidrojot, kādām prasībām jāatbilst likumprojektam vai Satversmes grozījumu projektam, lai tas būtu uzskatāms par pilnīgi izstrādātu no satura viedokļa, likumprojekta iesniedzējs var vadīties no Satversmes normām un šo normu interpretācijas, ko sniegusi Satversmes tiesa.¹

No Satversmes tiesas secinātā izriet, ka likumprojektu nevar uzskatīt par pilnīgi izstrādātu no satura viedokļa, ja tas paredz izlemt tādus jautājumus, kuri vispār ar likumu nav regulējami; pieņemšanas gadījumā tas nonāktu pretrunā ar Satversmē ietvertajām normām, principiem un vērtībām; pieņemšanas gadījumā tas nonāktu pretrunā ar Latvijas starptautiskajām saistībām².

Arī Venēcijas komisija ir paredzējusi, ka tautas nobalsošanai nododamajam likumprojektam jāatbilst augstāka juridiskā spēka tiesību normām, starptautiskajām tiesībām un Eiropas Padomes principiem (demokrātija, cilvēktiesības un tiesiska valsts). Likumprojekti, kas neatbilst šiem nosacījumiem, nebūtu nododami tautas nobalsošanai³.

No minētā izriet, ka likumprojekts, tostarp arī Satversmes grozījumu projekts, lai tas būtu uzskatāms par pilnīgi izstrādātu no satura viedokļa, nedrīkst nonākt pretrunā ar citām Satversmes normām, Latvijas starptautiskajām saistībām, kā arī vispārējiem tiesību principiem un šo normu interpretācijai, kuru sniegusi Satversmes tiesa vai cita kompetenta institūcija.

[2] Judikatūrā ir nostiprināts, ka pilsoņu kopuma iniciēts likuma grozījumu projekts, arī Satversmes grozījumu projekts ir likuma projekts. Tādēļ tam jāatbilst tiem pašiem kritērijiem, kuriem jāatbilst jebkuram normatīvajam aktam, lai tas būtu piemērojams. Likumprojekts, uzsākot tautas likumdošanas iniciatīvas īstenošanu, tiek virzīts noteiktā kārtībā līdz tā pieņemšanai Saeimā vai izlemšanai tautas nobalsošanā. Tādējādi likumprojekta saturam un kvalitātei jau sākotnēji jābūt tādai, ka tas ir tiesiski derīgs, lai par to balsotu Saeima vai tauta.⁴

Augstākā tiesa, izskatot sūdzības par atteikumu reģistrēt likumprojektu, ir norādījusi, ka, pārbaudot, vai iesniegtais projekts ir pilnīgi izstrādāts, jāvērtē, vai tas gan pēc formas, gan satura atbilst likumprojekta izstrādei izvirzītajām prasībām.⁵

[2.1] Pirmais kritērijs – projektam jābūt pilnīgi izstrādātam pēc formas. Saskaņā ar Saeimas Kārtības ruļļa 79.panta pirmās daļas 5.punktu arī pilsoņu kopuma iesniegtajam likuma grozījumu projektam jābūt noformētam likumprojekta veidā.

Vienlaikus jāņem vērā, ka formālajām prasībām ir jābūt tikai tik augstām, lai izslēgtu tādus projektus, kuru piemērojamība formālu trūkumu dēļ nav iespējama, piemēram, projekts nav noformēts kā likumprojekts, projekta teksts saturiski ir nesaprotams, tekstā ir loģiskas kļūdas u.tml.⁶

Juridiskās tehnikas prasības normatīvo aktu projektu sagatavošanai ir noteiktas Ministru kabineta 2009.gada 3.februāra noteikumos Nr.108 “Normatīvo aktu projektu sagatavošanas noteikumi” (turpmāk – Noteikumi Nr.108).

¹ Satversmes tiesas 2012.gada 19.decembra lēmums “Par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr.2012-03-01”. Latvijas Vēstnesis, 200, 20.12.2012.

² Satversmes tiesas 2013.gada 18.decembra spriedums lietā Nr.2013-06-01. Latvijas Vēstnesis, 250, 20.12.2013.

³ Code of Good Practice on Referendums, CDL-AD(2007)008rev, Venice, 16-17 March 2007, point III.3. <http://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD%282007%29008-e>, citēts Satversmes tiesas 2013.gada 18.decembra spriedumā lietā Nr.2013-06-01, 13.2.punkts. Latvijas Vēstnesis, 250, 20.12.2013.

⁴ Latvijas Republikas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2020.gada 2.marta spriedums lietā Nr.SA-1/2020.

⁵ Latvijas Republikas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2014.gada 28.marta spriedums lietā Nr.SA-3/2014; Latvijas Republikas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2020.gada 2.marta spriedums lietā Nr.SA-1/2020.

⁶ Latvijas Republikas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2014.gada 28.marta spriedums lietā Nr.SA-3/2014.

Tiesībsarga ieskatā iesniegtais Satversmes grozījumu projekts neatbilst Noteikumos Nr.108 izvirzītajām prasībām, proti, nav ievērotas valsts valodas gramatiskās normas. Tā kā likumprojekts paredz vienu grozījumu, tiesībsarga ieskatā, vārds “grozījumi” un vietniekvārds “šādus” ir lietojami vienskaitlī (Noteikumu Nr.108 2.2.apakšpunkts, 9.punkts un 68.4.apakšpunkts).

[2.2] Otrais kritērijs – projektam jābūt pilnīgi izstrādātam pēc satura. Lai tiesību sistēma varētu funkcionēt, būtu efektīva un piemērojama, tā nedrīkst būt pretrunīga. Tai jābūt iekšēji saskanīgai. Tādēļ jebkuram likumam pēc sava satura ir jāiekļaujas tiesību sistēmā, tas nevar būt pretrunā ar juridiskā spēka hierarhijā augstākām vai prioritāri piemērojamām tiesību nomām. Projekts nav pilnīgi izstrādāts, ja tas radītu pretrunu tiesību sistēmā, jo īpaši, ja tas neatbilstu Satversmes normām (ne vien Satversmes tekstam, bet arī nerakstītajiem vispārējiem tiesību principiem un pamatvērtībām, uz kurām Satversme balstās). Lai konstatētu, vai iesniegtais Satversmes grozījumu projekts ir pilnīgi izstrādāts, ir jāpārbauda, vai tas nav pretrunā ar citiem Satversmes noteikumiem un Satversmes kodolu.⁷

Satversme kā valsts galvenais politiskā procesa un ideoloģijas dokuments nosaka valsts fundamentu, augstāko konstitucionālo orgānu kompetences apjomu, personas pamattiesības. Satversme ir vienots veselums, un jebkurš no Satversmes normu grozījumiem pēc būtības var ietekmēt visu valsts pamatu un Satversmes sistēmu kopumā.⁸

Tādējādi ir nepieciešams pārbaudīt, vai likumprojektā paredzētie grozījumi Satversmes 111.pantā nav pretrunā ar citām Satversmes normām un Satversmes kodolu.

Likumprojekts paredz papildināt Satversmes 111.pantu, kas aizsargā cilvēku veselību un garantē ikvienam medicīniskās palīdzības minimumu, ar diviem teikumiem: pirmais teikums “*Piespiedu vakcinācija ir aizliegta.*” un otrais teikums “*Ierobežojumu noteikšana nevakcinētajiem ir aizliegta.*” Abos teikumos ir iekļauts valsts negatīvais pienākums atturēties no jebkādas iejaukšanās tiesību uz personas neaizskaramību un tiesību uz veselību realizācijā.

Turpmāk tiesībsargs secīgi pārbaudīts vai minētie teikumi nav pretrunā citām Satversmes normām un Satversmes kodolam.

[2.3] Satversmes 111.pants paredz, ka valsts aizsargā cilvēku veselību un garantē ikvienam medicīniskās palīdzības minimumu. No Satversmes 111.pantā nostiprinātajām tiesībām uz veselību izriet valsts pozitīvs pienākums veikt pasākumus, kas nepieciešami cilvēku veselības aizsargāšanai. Šī norma uzliek valstij pienākumu aizsargāt ikvienas personas tiesības pašai rūpēties par savu veselības stāvokli, kā arī pienākumu atturēties no darbībām, kas traucē personai īstenot šīs tiesības.⁹

Satversmes tiesa vairākkārt ir norādījusi, ka Satversmes normu saturs, tostarp 111.panta saturs noskaidrojams ciešā sasaistē ar Satversmes 89.pantu, kas noteic, ka valsts atzīst un aizsargā cilvēka pamattiesības saskaņā ar Satversmi, likumiem un Latvijai saistošiem starptautiskajiem līgumiem.¹⁰

⁷ Latvijas Republikas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2014.gada 28.marta spriedums lietā Nr.SA-3/2014., Latvijas Republikas Satversmes komentāri. V nodaļa. Likumdošana. Autoru kolektīvs prof. R. Baloža zinātniskā vadībā. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2019, 287.lpp.

⁸ Latvijas Republikas Satversmes komentāri. V nodaļa. Likumdošana. Autoru kolektīvs prof. R. Baloža zinātniskā vadībā. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2019, 196.lpp.

⁹ Satversmes tiesas 2008.gada 29.decembra spriedums lietā Nr.2008-37-03. Latvijas Vēstnesis, 202, 30.12.2008.

¹⁰ Satversmes tiesas 2002.gada 22.oktobra spriedumu lietā Nr.2002-04-03. Latvijas Vēstnesis, 154, 24.10.2002.

Tiesības uz veselības aizsardzību un veselību ir ietvertas vairākos starptautisko cilvēktiesību dokumentos.

Tiesības uz veselības aprūpi ir nostiprinātas ANO Starptautiskā pakta par ekonomiskajām, sociālajām un kultūras tiesībām (turpmāk – Pakts) 12.pantā. Šā pakta dalībvalstis atzīst katra cilvēka tiesības sasniegt visaugstāko fiziskās un psihiskās veselības līmeni.

ANO Ekonomisko, sociālo un kultūras tiesību komiteja, skaidrojot Pakta 12.pantu, ir norādījusi, ka tiesības uz veselību nav saprotamas kā tiesības būt veseram. Tiesības uz veselību ietver gan konkrētas brīvības, gan konkrētas tiesības. Brīvības nozīmē, piemēram, to, ka ikviens cilvēks var brīvi kontrolēt savu veselību un ķermeni, kā arī būt brīvs no citu personu iejaukšanās attiecīgajos procesos, piemēram, cilvēks nedrīkst tikt ārstēts bez viņa piekrišanas. Savukārt tiesības ietver tiesības uz tādas veselības aizsardzības sistēmas pieejamību, kura nodrošina visiem cilvēkiem vienlīdzīgas iespējas sasniegt visaugstāko veselības līmeni.¹¹

Cilvēka veselības aizsardzība ir cieši saistīta arī ar citiem Satversmes pantiem, piemēram Satversmes 95.pantu, kurā nostiprināts cilvēka cieņas princips. Cilvēku nepieciešams cienīt gan kā individu, gan kā cilvēku dzimtas pārstāvi, jāatzīst ir cilvēka cieņas nodrošināšanas nozīmīgums. [...] Nepareiza un ļaunprātīga bioloģijas un medicīnas izmantošana var izraisīt, cilvēka cieņu apdraudošu rīcību. Medicīnas vēsture liecina, ka sabiedrības veselības un medicīnas attīstības vārdā indivīdi ir tikuši pakļauti cieņu pazemojošai un cilvēku degradējošai rīcībai, tādēļ sabiedrībai un valstij ir pienākums atzīt par leģitīmu tikai tādu rīcību, kas neapdraud cilvēka cieņu.¹²

Savukārt Satversmes 94.pants garantē personas neaizskaramību. Cilvēka neaizskaramības princips nosaka, ka cilvēka ķermenī iejaukties drīkst tikai tad, ja persona ir tikusi informēta par iejaukšanās mērķi un raksturu un ir brīvi devusi piekrišanu šādu iejaukšanos veikt.¹³ Valsts pienākums jebkādā veidā atturēties no iejaukšanās un nodrošināt individuālas tiesības brīvi pieņemt lēmumus par dažādiem ar veselības aprūpi saistītiem pasākumiem.¹⁴

Atbilstoši Satversmes 96.pantā paredzētajām tiesībām uz privātās dzīves neaizskaramību personai ir tiesības lemt par savu ķermeni, pieņemt lēmumus, kas skar personas dzīvi un plašas iespējas to vadīt un veidot pēc saviem ieskatiem. Tiesības uz privāto dzīvi nozīmē, ka indivīdam ir tiesības uz savu privāto telpu, tiesības dzīvot pēc sava prāta, saskaņā ar savu būtību un vēlmēm attīstīt un pilnveidot savu personību, iespējami minimāli ciešot no valsts vai citu personu iejaukšanās. Tiesības uz privāto dzīvi ietver tiesības uz savu ķermeni, arī tiesības nodarīt kaitējumu savai veselībai.¹⁵

Privātās dzīves neaizskaramību, kas ietver arī personas fizisko neaizskaramību, garantē Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (turpmāk – Konvencija) 8.pants. Eiropas cilvēktiesību tiesa ir atzinusi, ka obligātā vakcinācija kā

¹¹ The right to the highest attainable standard of health: 11/08/2000. E/C.12/2004/4. CESCR. Substantive issues arising in the Rights. General Comment Nr. 14

¹² Latvijas Republikas Satversmes komentāri. VIII nodaļa. Cilvēka pamattiesības. Autoru kolektīvs prof. R. Baloža zinātniskā vadībā. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2011. 624.lpp.

¹³ Latvijas Republikas Satversmes komentāri. VIII nodaļa. Cilvēka pamattiesības. Autoru kolektīvs prof. R. Baloža zinātniskā vadībā. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2011. 625.lpp

¹⁴ Sk., piem., Satversmes tiesas 2016.gada 12.maija spriedums lietā Nr.2015-14-0103. Latvijas Vēstnesis, 92, 13.05.2016.

¹⁵ Satversmes tiesas 2005.gada 26.janvāra spriedums lietā Nr.2004-17-01. Latvijas Vēstnesis, 16, 28.01.2005.

nebrīvprātīga medicīniska darbība ir iejaukšanās tiesībās uz privātās dzīves neaizskaramību Konvencijas 8.panta izpratnē.¹⁶

Tāpat organizējot veselības aizsardzības pasākumus, valstij ir jārespektē Satversmes 99.pantā nostiprinātās tiesības uz domas, apziņas un reliģijas brīvību. No reliģijas brīvības izriet personas tiesības izvēlēties saņemt noteikta veida ārstēšanu vai atteikties no tās reliģiskās pārliecības dēļ, tiesības izvēlēties alternatīvas ārstēšanas formas atbilstoši savai reliģiskajai pārliecībai.¹⁷

No iepriekš minētā var secināt, ka jau šobrīd no Satversmes un Latvijas saistošajiem starptautiskajiem dokumentiem izriet valsts pienākums atturēties no pārmērīgas iejaukšanās tiesību uz personas neaizskaramību un tiesību uz veselību realizācijā. Minētās normas garantē personai tiesības pieņemt lēmumus jomās, kas skar personas dzīvi, tiesības lemt par savu ķermeni, pieņemt vai atteikties no ārstēšanas kopumā vai no kāda konkrēta veselības aprūpes pakalpojuma. Minētās normas liedz valstij veikt jebkādas medicīniskas manipulācijas, piemēram, vakcināciju, pret personas gribu, piespiedu kārtā, līdz ar to tiesībsargs uzskata, ka Satversmes 111.pantu nav nepieciešams papildināt ar teikumu "*Piespiedu vakcinācija ir aizliegta.*"

[2.4] Pamattiesību ierobežojumi visupirms izriet no pašu pamattiesību būtības. Pamattiesības garantē personas brīvību, taču šo brīvību valstij jāgarantē ekskluzīvi nevis vienai konkrētai personai, bet visām personām vienlaikus. Šā iemesla dēļ vienas personas pamattiesības ierobežo citas personas pamattiesības. Pamattiesībām var tikt noteikti ierobežojumi citu konstitucionālo vērtību aizsardzībai, lai nodrošinātu sabiedrības turpmāku pastāvēšanu.¹⁸

Minētais princips iestrādāts Satversmes 116.pantā, kas noteic, ka personas tiesības, kas noteiktas Satversmes deviņdesmit sestajā, deviņdesmit septītajā, deviņdesmit astotajā, simtajā, simt otrajā, simt trešajā, simt sestajā un simt astotajā pantā, var ierobežot likumā paredzētajos gadījumos, lai aizsargātu citu cilvēku tiesības, demokrātisko valsts iekārtu, sabiedrības drošību, labklājību un tikumību. Uz šajā pantā minēto nosacījumu pamata var ierobežot arī reliģiskās pārliecības paušanu.

Vienlaikus Satversmes tiesa ir norādījusi, ka arī tās pamattiesības, kas nav minētas Satversmes 116.pantā, nav absolūtas un tām var noteikt ierobežojumus. Satversme ir vienots veselums, un tajā ietvertās normas tulkojamas sistēmiski. Pieņēmums, ka Satversmes 111.pantā paredzētajām katras konkrētas personas tiesībām vispār nevar noteikt ierobežojumus, nonāktu pretrunā gan ar citos Satversmes pantos garantētajām citu personu pamattiesībām, gan ar Satversmes 89.pantā noteikto valsts pienākumu aizsargāt personas pamattiesības, gan ar pašā 111.pantā paredzētajām citu personu tiesībām uz veselību, gan arī ar citām Satversmes normām.¹⁹

Tādējādi tiesību zinātnē ir nostiprināts, ka lielākā daļa Satversmē noteikto pamattiesību nav absolūtas, un, pastāvot noteiktiem apstākļiem, valsts var tās ierobežot.

Vērtējot privātās dzīves neaizskaramības ierobežojumu attaisnojamību, Satversmes tiesa, piemēram, ir norādījusi, ka saskaņā ar Satversmes 116.pantu citastarp par attaisnojamiem tiek atzīti personas tiesību uz privātās dzīves neaizskaramību

¹⁶ Sk. lietu Solomakhin pret Ukrainu (Nr.24429/03), § 33; lietu Vavrička un citi pret Čehijas Republiku (Nr.47621/13 un 5 citi) § 263.

¹⁷ Sk., piem., Latvijas Republikas Senāta 2019.gada 8.marta lēmumu lietā Nr.A420281216, SKA-143/2019.

¹⁸ Latvijas Republikas Satversmes komentāri. VIII nodaļa. Cilvēka pamattiesības. Autoru kolektīvs prof. R. Baloža zinātniskā vadībā. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2011. 740.lpp

¹⁹ Sk., piem., Satversmes tiesas 2002.gada 22.oktobra spriedumu lietā Nr.2002-04-03. Latvijas Vēstnesis, 154, 24.10.2002. un Satversmes tiesas 2008.gada 21.oktobra spriedumu lietā Nr.2008-02-01. Latvijas Vēstnesis, 166, 24.10.2008.

ierobežojumi, ja tie ir paredzēti likumā, lai aizsargātu citu cilvēku tiesības, demokrātisko valsts iekārtu, sabiedrības drošību, labklājību un tikumību.²⁰

Arī Konvencijas 8.panta otrā daļa noteic, ka valsts institūcijas nevienam nedrīkst ierobežot šīs tiesības, izņemot gadījumus, kad ierobežojumi paredzēti likumā un ir nepieciešami demokrātiskā sabiedrībā, lai aizstāvētu valsts un sabiedriskās drošības intereses vai valsts ekonomiskās labklājības intereses, lai nepieļautu nekārtības vai noziegumus, lai aizsargātu veselību un tikumību vai lai aizstāvētu citu personu tiesības un brīvības.

Tāpat Pakta 4.pants paredz līdzīgas tiesības dalībvalstīm ierobežot personas ekonomiskās, sociālās un kultūras tiesības. Proti, Pakta 4.pants noteic, ka šā pakta dalībvalstis atzīst, ka tiesību izmantošanā, kuras tā vai cita valsts nodrošina saskaņā ar šo paktu, minētā valsts var noteikt vienīgi likumā paredzētos šo tiesību ierobežojumus un tikai tiktāl, ciktāl tas atbilst minēto tiesību raksturam, un vienīgi, lai sekmētu vispārēju labklājību demokrātiskā sabiedrībā.

Arī Pārskatītās Eiropas sociālās hartas (turpmāk – Harta) G pants noteic, ka Hartā garantēto tiesības un principi un to efektīva izmantošana nedrīkst būt pakļauta nekādiem ierobežojumiem vai limitiem, kas nav minēti šajās sadaļās, izņemot tos, ko nosaka likums un kas demokrātiskā sabiedrībā ir nepieciešami līdzpilsoņu tiesību un brīvību aizsardzībai vai sabiedrības interešu, nacionālās drošības, sabiedrības veselības vai morāles aizsardzībai.

Jāatzīmē, ka cilvēktiesību ierobežošanas kontekstā ir pieņemta vienota metodoloģija, kādā veida tiek pārbaudīts, vai paredzētais pamattiesību ierobežojums ir attaisnojams. Tā ir akceptēta daudzu valstu konstitucionālajās tiesībās.²¹ Arī Satversme garantēto pamattiesību ierobežojumu attaisnojamība pamatā tiek pārbaudīta pēc šīs metodes. Lai noskaidrotu, vai cilvēktiesību ierobežojums ir attaisnojams, ir nepieciešams izvērtēt, vai attiecīgais ierobežojums ir noteikts ar pienācīgā kārtībā pieņemtu likumu, vai tam ir leģitīms mērķis un vai tas ir nepieciešams demokrātiskā sabiedrībā, proti, vai ierobežojums ir sociāli nepieciešams, vai tas atbilst šai nepieciešamībai un ir ar to samērīgs.²²

Papildus jānorāda, ka Eiropas cilvēktiesību tiesa lietā Vavrička un citi pret Čehijas Republiku ir atzinusi, ka prasība veikt vakcināciju ir iejaukšanās personas tiesībās uz privātās dzīves neaizskaramību, kas pieprasa, lai valsts šo iejaušanos būtu īstenojusi atbilstoši likumam, kas vērsts uz leģitīma mērķa sasniegšanu, un šī iejaušanās būtu samērīga. Pienākuma vakcinēties “leģitīmais mērķis” Konvencijas izpratnē ir veselības aizsardzība un citu personu tiesību un brīvību aizsardzība.²³

Tādējādi secināms, ka gan Satversme kopumā un konkrēti tās 116.pants, gan Latvijai saistošās starptautiskās tiesību normas pieļauj noteikt pamattiesību ierobežojumu. Attiecīgi, ierobežojumam ir jābūt noteiktam ar pienācīgā kārtībā pieņemtu likumu, tam ir jābūt leģitīmam mērķim un samērīgam.

Ņemot vērā iepriekš norādīto, teikums “*Ierobežojumu noteikšana nevakcinētajiem ir aizliegta.*”, tiesībsarga ieskatā ir pretrunā Satversmes 89. un 116.pantam un Latvijai saistošajām tiesību normām, piemēram, Konvencijas 8.panta 2.punktam, Pakta 4.pantam un Hartas G pantam.

²⁰ Satversmes tiesas 2005.gada 26.janvāra spriedums lietā Nr.2004-17-01. Latvijas Vēstnesis, 16, 28.01.2005.

²¹ Latvijas Republikas Satversmes komentāri. VIII nodaļa. Cilvēka pamattiesības. Autoru kolektīvs prof. R. Baloža zinātniskā vadībā. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2011. 745.lpp.

²² Sk., piem., Satversmes tiesas 2005.gada 26.janvāra spriedumu lietā Nr.2004-17-01. Latvijas Vēstnesis, 16, 28.01.2005.

²³ Lieta Vavrička un citi pret Čehijas Republiku (Nr.47621/13 un 5 citi), § 265 – 309.

Apkopojot iepriekš norādīto, tiesībsargs uzskata, ka Centrālajā vēlēšanu komisijā iesniegtais likumprojekts "Grozījumi Latvijas Republikas Satversmē" nav uzskatāms par pilnībā izstrādātu gan pēc formas, gan tā satura, līdz ar to tas neatbilst Satversmes 78.pantā ietvertajam nosacījumam iesniegt pilnīgi izstrādātu Satversmes grozījumu projektu.

Ar cieņu
tiesībsargs

Juris Jansons

Šis dokuments ir parakstīts ar drošu elektronisko parakstu un satur laika zīmogu